

2. Иванов В. В. Лингвистика третьего тысячелетия. Вопросы к будущему. М.: Языки славянской культуры, 2004. 208 с.
3. Лавріненко Ю. А. Валер'ян Підмогильний. Дивослово, 2001. №2. С. 9–10.
4. Підмогильний В. П. Місто. Київ: ТОВ"Видавнича група КМ-БУКС", 2017. 320 с.
5. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Київ: Наук. думка, 1969. 583 с.
6. Тлумачний словник української мови /Укладачі Ковальова Т.В., Коврига Л.П. Харків, 2005. 672 с.
7. Шевченко Л. І., Дергач Д. В. Колористика в сучасному мовознавстві: традиційне і нове. Київ: Studia Linguistica, 2011. №5. С. 234 – 239.

Лилик І.

Науковий керівник – Буда В.А.

ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ У РОМАНІ АНДРІЯ ЛЮБКИ «ТВІЙ ПОГЛЯД, ЧІО- ЧІО- САН»

Аналіз емоційно забарвленої лексики, яка поєднує у собі як аспекти номінації, так і оцінки, дає змогу виявити емоційний стан суб'єкта мовлення, який закладено у експресивному потенціалі лексеми. Тому цей шар лексики є багатим джерелом пізнання світобачення та світосприйняття автора, засобом виявлення ставлення мовця до сфери всього того, що доступне для пізнання й відображення людською свідомістю. Це можуть бути особи, предмети, якості, дії, стани, процеси тощо, оскільки, говорячи про будь-що, людина мимохіть говорить і про себе. Крім того, вивчення засобів творення експресії емоційно забарвленої лексики, у тому числі й індивідуально-авторських неологізмів, виявляє загальні напрями та закономірності розвитку художнього словотвору, поглиблює відомості про словниковий склад української мови.

Емоції посідають особливе місце в житті людини. Вони є скрізь, кожна річ і кожна подія викликає певну емоцію і формує думку особистості стосовно цієї речі або події.

Емотивність належить до першорядних ознак та невід'ємних складових художнього тексту. Йдеться про емоційність у мовному значенні, тобто чуттєву оцінку об'єкта, настроїв, переживань людини. Ця властивість художнього тексту виражає емоційне ставлення автора, його ролі у тексті, місце дійових осіб, імовірність емоцій реального чи уявного реципієнта щодо описуваних подій, явищ, персонажів, їхньої поведінки. [1, с. 24-25].

Н.І.Бойко зауважує, що останнім часом «простежується чіткий антропоцентричний підхід до вивчення мови, що передбачає орієнтацію на такі проблеми, як «мова в людині» та «людина в мові» [2, с. 6]. Саме тому проблеми вивчення експресивності мовних засобів посідають помітне місце в сучасному мовознавстві. Експресивність проникає в усі сфери діяльності людини. Експресивно марковані одиниці вносять в усталені стандарти та штампи раціонального, логічного елементи новизни, пробуджують певні почуття, викликають ті чи ті емоції.

Усі прояви емоцій, зафіксовані в досліджуваному тексті, можна поділити на п'ять груп:

- просодичні (звукові, що сприймаються органами слуху, манера мовлення, крик, шепіт, мовчання, сміх, стогін, зойк, плач, бурмотіння, спів): *«Лікар взявся мене заспокоювати, поліцейський пробурмотів щось схвальне, а в мене нарешті відкрилися очі, я раптом відчув себе самотнім серед чужих людей, а за стіною лежала моя Ралука – мертва, скривджена.»* [3, с. 21];
- мімічні (зміни виразу обличчя та його частин): *«Тієї миті поліцейський скидався на агресивну горилу : підборіддя подалося вперед, ніздрі звузилися.»* [3, с. 35];
- мануальні (рухи рук): *«Приїжджайте швидше в міську лікарню, вона потрапила в аварію, - так сказав мені голос у слухавці, я навіть не зафіксував, чоловічим чи жіночим він був, у скроняху мене гучно пульсувало, все випадало з рук»* [3, с. 16];
- вегетативні (зміни у діяльності внутрішніх органів і судин, секреції залоз, роботі серця, які не підпорядковані свідомості та волі людини): *«Голова почала боліти, судини настільки звузилися, що я відчував кожен приплив і відплив крові»* [3, с. 25];
- рухові (рух тіла та його частин, характер руху, постава): *«Сідай – буркнув він»* [3, с. 28].

Важливими засобами передання емоцій у романі є соціальні діалектизми, просторічні слова та діалектизми, яких у творі є досить велика кількість. Цю молодіжну лексику ми поділили на такі групи:

– назви людини:

мерзотник (особа, здатна на всіяку підлість; негідник.) [3, с. 15]; *карлсон* (про маленького ростом, повного чоловіка) [3, с. 19]; *сука* (про підлу, нікчемну людину.) [3, с. 29]; Наприклад: «Що більше часу спливало від похорону, то дужче я зміцнювався в переконанні, що винним у трагедії не збіг обставин, погана погода чи воля Божя (одна з колег підійшла до мене на цвинтарі й намагалася втішити аргументом : « Бог забирає найкращих», - *дурена*), а бивця» [3, с. 57];

– назви предметів та явищ:

слова на позначення різних предметів: *калаш* (автомат) [3, с. 169]; *камізелка* (безрукавка, жилетка) [3, с. 223]; *кусень* (шматок) [3, с. 223]; *манатки* (дрібне домашнє майно, особисті речі; пожитки) [3, с. 249]; Наприклад: «Швидко впоравшись із *куснем*, я перехилив зловлене долонею в рот, вдкрутив пляшку бренді і зробив кілька жадібних ковтків.» [3, с. 223];

– назви дій:

назви фізичних дій людини: *біснутися* (нервуватися) [3, с. 61]; *згребти* (взяти чогось дуже багато) [3, с. 69]; *заливалася* (голосно сміялась) [3, с. 77]; *наминати* (швидко їсти) [3, с. 83]; *набити* (сильно наїстись) [3, с. 86]; *пацекувати* (сильно кричати) [3, с. 100]; Наприклад: «*Набивши* шлунок макаронами з фаршем, я влігся й увімкнув серіал, але миттю заснув» [3, с. 86];

– назви оцінок:

назви, що дають оцінку предметів та явищ: *прісний* (не цікавий) [3, с. 134]. Наприклад: «Наш другий рік у Варшаві був *прісний*, бо в ньому нічого неординарного не відбувалося, але якраз завдяки цьому він водночас був і щасливим» [3, с. 134].

Експресиви у романі «Твій погляд, Чіо- Чіо- Сан » дали змогу А. Любці розширити рамки використання лексики в художньому творі, створити яскраву мовну палітру й досконало передати життя суспільства. За допомогою емоційної лексики автор реалізував приховане, глибинне в слові, збільшив виражальні можливості мови.

Таким чином, емоційно забарвлена лексика збагачує і увиразнює мовлення, дає можливість образно висловити свою думку з приводу прочитаного, побаченого чи почутого, допомагає визначити характерні ознаки предметів, а також риси характеру людей, висловити схвалення чи осуд дій персонажів художніх творів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабенко Л. Лексические средства обозначения эмоций в русском языке: [монография] / Л. Бабенко. – Свердловск : Из-во Урал, 1989. – 184 с.
2. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика в словнику, мові та мовленні / Н. І. Бойко // Навч. Посібник для студ. філолог. спец. / Ніжинський держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин: НДПУ ім. М. Гоголя, 2002. – 217 с.
3. Любка, Андрій Твій погляд, Чіо- Чіо- сан [Текст] : роман / Андрій Любка. – Чернівці : Меридіан Черновіц, 2018. – 336 с.

Медвідь О.

Науковий керівник – доц. Бабій І. М.

СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ «ДІМ НА ГОРІ» ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА

Фразеологія як лінгвістична дисципліна виникла в 40-х роках ХХ століття. «Багато дослідників займалося вивченням цієї дисципліни, передумови теорії фразеології були закладені ще у працях І. Срезневського, О. Шахматова, О. Потебні та інших мовознавців. Значний вплив на розвиток фразеології мали також праці швейцарського лінгвіста Ш. Баллі» [6, с. 44].